

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 258. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/catalog/gv-1817_309A-txt-shoot-idm6981/facsimile.pdf (tilgået 13. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

end mere til Paaftud, var hans Mitthed mod
 Schotlisterne, som i Øvrigt ikke bør dables, og
 forføngelige Bestræbelser for at komme i Svogers-
 skab med det Protestantiske saa fiendiske og i
 Engelland særdeles forfattede spanske Hof, der
 ved den snedige Gondemar holdt ham for Nar.
 Saaledes stødte Alt sammen for strax at indtage
 Folket mod Stuarterne, tilintetgjøre Engellands
 Indflydelse paa Europas Anliggender, og be-
 røve de tyske Protestanter Stor-Britanniens
 Understøttelse.

Jakobs sidste Dage vare især kummerfulde,
 thi, foragtet af sit Folk, saae han sig behandlet
 som et Barn af sin Yndling Buckingham, og
 Fjend af Livet bøde han, man ved ikke ret om af
 1625, Sygdom eller Læge-Midler.

Jakobs ældste Son, Engellands store Haab,
 Henrik, var i Forveien død til alles Sorg, og
 derved kom den ulykkelige Carl Stuart til at
 beklæde en Trone der alt vaakende og skulde knuse
 ham i sit Fald. Carl var en aabenhjertig, gods-
 modig og elskværdig Mand, med god sund For-
 stand og megen Vittighed, men sin Faders over-
 spændte Begreber om Konge-Standen havde han
 arvet, var usorgfaldig, overdreven søielig mod
 hvem han elskede, havde Styrke til at bære men
 ei Kraft til at handle, var forstantig men ei
 klog, ei kæk men kun taalmodig, ligere en
 Kvinde end en Mand, skabt til en god Underfaat,
 men en maadelig Konge. Aldrig kunde en Mand

af den Beskaffenhed bære Engellands Krone med
 Ære, og aldrig annammede Rogen samme under
 uheldigere Omkæmplinger end Carl. Menighe-
 den mellem de religiøse Partier havde ligesaa
 Begyndelsen været temmelig verdslig, thi ho-
 ved de i Henseende til Religionen tvivledes om, var
 mest flige Smaaating, som mellem fornuftige
 Folk aldrig er Aarsag i, men kun Paaftud for
 Skilsmisse, men nu var den nær ved at blive
 aldeles politisk; og Religionens Indblanding
 tjende kun til at forblinde soage Dine, og for-
 virre store Hoveder. I Parlamentets Overhuus
 sagte Biskopperne med William Laud i Sydten at
 tilbagevinde en Del af den ved Reformationen
 tabte Glands og Myndighed, og stræbde derfor
 at gjøre Kirken til en verdslig Helligdom, der
 hvilede paa dem som indviede Stætter. I Under-
 huset spillede Presbyterianerne Mester; thi da de
 udstrakte deres Friheds-Grundsætninger ogsaa
 til den verdslige Stat, indfjød alle Misfor-
 noisende, Vrgjerrige og Herkeslyge sig under dem,
 for at have et talrigt Parti og bestandig Grund
 til Klage. Hefsig Strid var da uundgaaelig,
 især da Grændsen mellem Kongens og Parlamen-
 tets Rettigheder var i mange Henseender baade
 efter Lov og Hævd omtvivkelig, og besynderlig
 kæk og klog maatte den Konge været, som
 skulde kunne afsørgte et voldsomt Udbrud i et
 Land, hvor man elskede Selvræddighed, og
 havde glemt hvilke Rædser der følge dens Sien.

Nu var Carl den bispelige Kirke aldeles hengiven, deels fordi han i den saae en apostolisk Indretning, deels fordi den aabenbar var Troens eneste Støtte, af sin eget og Buckingham's Magt til Spanien og Frankrig lod han sig forlede til en Krig, der hverken var efter Folkets Ønske eller til dets Vre, men skæbte Handelen og deels nødte Kongen til for at faae Penge, idelig at sammenkalde Parlamentet og give efter for dets Fordringer, deels forlede ham til adskillige vilkaarlige og forhadte Paalæg. Vel blev Carl, efterat Buckingham var saldt for en Norddølv, saa slog at slutte Fred og intet Parlament sammenkalde, men da han med Magt vilde indføre den biskoppelige Myndighed og Kirketjeneste i Skotland, skedte der en Dystand, som ei kunde dæmpes uden ved en saa fuldstændig Eftergivenhed som Kongen ei vilde vise, eller ved en Krig hvortil han manglede Meget og uensynlig Penge. Efterat have ved denne Leilighed baade under Mægling og Raaben, givet de tydeligste Prover paa Ukløgskab og Svagheit, sammenkalde han det uhyfjalige lange Parlament, som ikke undlod at benytte Omstændighederne og Forbindelse med de stotste Tyrannere til, Skridt for Skridt, at indskrænke Kongens Rettigheder, berøve ham hver Ven og Støtte, og ligesaa trædte som nederdrægtig lønne ham for hver Jøielighed med Utaal. Han gav efter, besvære i alt for meget, saa han

endog opoffrede sin vel ikke selvsri, men dog agtværdige og tro Ven, Jarlen af Strafford, til hvem Underhuset havde satt et dødeligt Had, fordi han, der som Thomas Wentworth havde under de forrige Parlamenter, tilligemed Jon Pym, været Kongens haardeste Modstander, var blevet hans Ven. Nu kjendte Underhuset, som ligestrem stiede paa en demokratisk Forsætning, ingen Grændser, Kongen havde ogsaa, ved at lade en Bill gjælde for Beviis mod Strafford, ligesom billiget alle deres Beslutninger, og som han siden selv sagde paa Ritters Stedet, ved at lægge en uskyldig Vens Blod paa sit Hoved, fortjent den Skjebne at forlades af Venner og mishandles af Fiender. Da Carl saae, at han med det Gode ei engang kunde beholde Skyggen af Kongemagt, drog han til York, og efter nogen Brevverling der end mere forbittede Gemytterne, udbrodt Borgerkrigen, der en Tidlang var saa aldeles til Kongens Fordeel, at det synes som han tit kun havde behøvet at gaae til London og adspilte Bremsene for at have vundet Spil, men Udholdenhed var hans eneste Plan, og uden at vente nogen Udføning, lod han sig dog standse ved hvert Forflag. Der ved gif Sagen i Langdrag, og hvert Seier Kongen vandt, tjende kun til at forsøge hans Fienders Rafferie og formindste hans Venners Tal, saaledes saldt med flere den herlige Falkland ved Newbury, og da den tappre men ubesindige

Prinds Rupert af Pfalts, der, som det synes, ei stred for Kongens Sog men for sin Fornoielse, 1615 efter det tabte Slag ved Naseby, ellersild overgav Bristol, saae Carl ingen anden Udvei, end at gaae til Skotland og forene sig med Jarlen Montrose som der havde spillet en eventyrlig Heltens Rolle, men den var alt udbillet, og Carl stod forladt. Hans sidste Haab var at Skotterne dog hjertlig Kulde mindes at han var af deres Blod, og til dem overgav han sig, men nedersdrægtig stoffede de hans Tillid, og solgde med ham 1646 deres Vre og Krone til Huset i Westminster.

End kunde vel Udsaldet synes tvivlsomt, da Folket var utilfreds med et Parlament, der langt faeleligere end Carl nogenstunde, havde misbragt sin Magt, men Magten sad nu i Spydssagen, den sad igjen i Oliver Cromwells Haand, og han kunde ikke naae sin Agt, at forvandle den til et Scepter, uden ved at farve den i Konges blod. Hidtil havde denne Ribing gjædt i Huset fer en Iorig Presbyterianer, men han, hvem hver Waffe var lige kjær, naar den kun skjulte hans Djavle-Ansigt, skillede i Leiren Independent for at vinde blinde, rasende Medstøder til sin Udaad. Disse Independenter (Uafhængige) vare Folk eller rettere sun Ud yr, der stræbde at indbilde sig selv at Selvs Jergubelse var den sande Gudelighed, at baade geistlig og verdslig Myndighed foragtede de, fulgte blindt deres onde Hjerters Attraaer, og kaldte dem, med brændemærket Samvittighed,

